

Monikulttuurisuuden representaatiot poliitikkojen blogiteksteissä

**Kandidaatintutkielma
Nina Lampén
Suomen kieli
Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto
2016**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Nina Lampén	
Työn nimi – Title Monikulttuurisuuden representaatiot poliitikkojen blogiteksteissä	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2016	Sivumäärä – Number of pages 22
Tiivistelmä – Abstract <p>Monikulttuurisuus on käsite, joka on nykyään paljon esillä mediassa lisääntyneen maahanmuut- tokeskustelun myötä. Se on näennäisen neutraali sana, joka voi kuitenkin käyttöyhteydestään riippuen saada hyvinkin vahvoja positiivisia tai negatiivisia merkityksiä. Tutkielmassani tarkas- telen, miten monikulttuurisuutta representoidaan poliitikkojen blogiteksteissä. Tutkimuskysy- mykseni on: Miten monikulttuurisuutta representoidaan blogiteksteissä? Etsin vastausta tähän kysymykseen seuraavan alakysymyksen avulla: Millaisia arvottavia ilmauksia aineistossa esiin- tyy ja millaisen kuvan ne antavat monikulttuurisuudesta?</p> <p>Tutkielmani sijoittuu diskurssintutkimuksen viitekehykseen, ja käytän teoreettisena ja metodi- sena viitekehyksenä M.A.K. Hallidayn systeemis-funktionaaliseen kieliteoriaan pohjautuvaa suhtautumisen teoriaa. Tutkimukseni kannalta avainkäsite on diskurssintutkimukseen liittyvä representaatio, joka kuvaa asioiden uudelleen esittämistä. Suhtautumisen teoria puolestaan tar- joaa systemaattisen tavan tarkastella kielessä esiintyviä arvottavia ilmauksia.</p> <p>Blogit ovat poliitikoille nykyään tärkeä työväline ja vaikuttamisen kanava. Aineistotekstien va- linnassa olen kiinnittänyt huomiota paitsi itse teksteihin, myös niiden kirjoittajiin. Aineistoteks- tien kirjoittajat ovat erilaisia politiikan toimijoita, jotka ovat blogiteksteissään käsitelleet ni- menomaan monikulttuurisuutta. Hahmottaakseni mahdollisesti toisistaan poikkeavia monikult- tuurisuuden representaatioita valitsin aineistokseni sekä myönteistä että kielteistä suhtautumista ilmentäviä tekstejä. Aineistosta olen poiminut arvottavia, monikulttuurisuuteen liittyviä ilmauk- sia, jotka olen luokitellut suhtautumisen teorian asennoitumisen alasysteemin jaotteluiden mu- kaisesti.</p> <p>Tutkimukseni tuloksina voidaan todeta, että aineistossa esiintyy sekä positiivisia että negatiivi- sia representaatioita monikulttuurisuudesta. Monikulttuurisuus representoituu esimerkiksi toi- minnan sekä moraaliin ja eettisyyteen liittyvien asioiden arvottamisen kautta. Monikulttuurisuus hahmottuu myös ilmiönä epäyhtenäiseksi, mikä nähdään kirjoittajasta riippuen haasteena tai uhkana. Tutkielmani antaa katsauksen siihen, miten poliitikot representoivat tällä hetkellä ajan- kohtaista aihetta blogiteksteissään sekä miten lähtökohtaisesti neutraaliin sanaan voidaan erilai- sissa yhteyksissä liittää hyvinkin latautuneita merkityksiä.</p>	
Asiasanat – Keywords blogit, diskurssintutkimus, monikulttuurisuus, representaatio	
Säilytyspaikka – Depository Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen aihe	1
1.2 Aiempi tutkimus	2
2 TEORIA	4
2.1 Diskurssintutkimus ja systeemis-funktionaalinen kieliteoria	4
2.2 Suhtautumisen teoria ja asennoituminen	5
3 AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ	9
3.1 Aineiston esittely	9
3.2 Analyysimenetelmä	11
4 ANALYYSI	12
4.1 Monikulttuurisuus toimintana	12
4.2 Asia-arvottaminen	14
4.2.1 Monikulttuurisuuden arvottaminen	15
4.2.2 Epäyhtenäinen monikulttuurisuus	16
5 PÄÄTÄNTÖ	18
LÄHTEET	21
Aineistolähteet	22

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen aihe

Monikulttuurisuuden käsite on Suomessa viime vuosina ollut usein esillä julkisessa keskustelussa kasvavan maahanmuuton ja viimeisen vuoden aikana myös lisääntyvän pakolais määrän myötä. Se on sana, jota käytetään usein hyvin erilaisissa merkityksissä: toisaalta se on neutraali ilmaisu, jolla viitataan eri kulttuurien yhteensulautumiseen, toisaalta sitä käytetään joskus hyvinkin negatiiviseen sävyyn. Vaikka monikulttuurisuuden voisi ajatella olevan sanana melko itseselitteinen, kielitieteen näkökulmasta on kiinnostavaa, miten sitä voidaan todellisuudessa käyttää monin eri tavoin ja miten se voi käyttöyhteydestään riippuen saada monenlaisia sävyjä. Nämä sävyerot eivät usein välity termin virallisista määritelmistä. Esimerkiksi Kielitoimiston sanakirja määrittelee sanan seuraavasti: “*monikulttuurisuus* vrt. *monikulttuurinen*: useaan kulttuuriin liittyvä, perustuva t. kohdistuva, monen eri kulttuurin piirteitä sisältävä tms.” (KS s.v. *monikulttuurisuus*).

Media ja sen eri kanavat ovat tärkeitä vaikuttajia sen suhteen, mitä ajattelemme asioista, joista meillä ei välttämättä ole omakohtaista kokemusta. Maahanmuuttoon, pakolaisiin ja monikulttuurisuuteen liittyvät uutiset ovat viime aikoina herättäneet paljon keskustelua niin sosiaalisessa kuin perinteisessäkin mediassa. Ne ovatkin hyviä esimerkkejä asioista, joiden kohdalla median niistä esittämä kuva voi erityisesti vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin. Median ensisijainen tapa kuvata asioita on kieli, joten se, miten näistä asioista puhutaan, vaikuttaa myös siihen, miten suhtaudumme niihin. On siis tärkeää tutkia, millaisia sanavalintoja teemme puhuessamme monikulttuurisuudesta ja millaisia asenteita liittyy asiaan, joka tulevaisuudessa on väistämättä osa yhä useamman suomalaisen arkielämää.

Kandidaatintutkielmassani tarkastelen monikulttuurisuuden representaatioita blogiteksteissä, eli sitä, miten ja millaisena monikulttuurisuus esitetään. Yleisenä viitekehyksenä tutkielmalleni toimii diskurssitutkimus, jonka puitteissa hyödynnän teoreettisena ja metodisena viitekehyksenä J.R. Martinin ja P.R.R. Whiten kehittämää suhtautumisen teoriaa. Aineistoni koostuu kolmesta blogitekstistä, joiden kirjoittajat ovat pääasiallisesti erilaisia politiikan toimijoita.

Blogien yhteiskunnallinen merkitys on suuri: ne edesauttavat sisältöjen jakamista yhä laajemmalle yleisölle, ja julkaisijana voi toimia kuka tahansa. Blogija ylläpitävät paitsi yksityishenkilöt joko vapaa-ajallaan tai osana työtään, myös monet yritykset, joille blogi on usein tärkeä kilpailutekijä. (Kilpi 2006: 3.) Myös poliitikoille blogi on yhä useammin luonteva työ-

väline, jonka avulla omia mielipiteitä tuodaan ilmi ja perustellaan. Ajatusten jakamisen lisäksi blogit ovatkin niin ikään tärkeitä vaikuttamiskanavia. Kantaaottavien blogien teksteistä voidaan hahmottaa kirjoittajan mielipiteitä ja arvoja sekä näin tarkastella tiettyyn asiaan kohdistuvia asenteita: poliitikkojen blogikirjoitukset ovat siis perusteltu aineistovalinta ajankohdaisen, monenlaisia mielipiteitä herättävän aiheen tarkasteluun.

Tutkielmani tavoite on kartoittaa aineiston perusteella sitä, mitä monikulttuurisuuden hahmotetaan olevan ja millaisena se kuvataan. Tähän liittyy myös se, miten monikulttuurisuutta arvotetaan aineiston teksteissä: suhtaudutaanko siihen myönteisesti vai kielteisesti, ja miten tämä suhtautuminen ilmenee kielellisesti. Tämän tavoitteen pohjalta olen muodostanut seuraavan tutkimuskysymyksen: Miten monikulttuurisuutta representoidaan blogiteksteissä? Etsin vastausta tähän kysymykseen seuraavan alakysymyksen avulla: Millaisia arvottavia ilmauksia aineistossa esiintyy ja millaisen kuvan ne antavat monikulttuurisuudesta? Suhtautumisen teorian avulla tarkastelen arvottamisen rakentumista yksityiskohtaisesti sanatasolla.

Monikulttuurisuudesta ei useinkaan puhuta mediassa yksinään, vaan esimerkiksi maahanmuuttoon liittyen. Tämän vuoksi tärkeää on huomioida myös se, millaisten asioiden yhteydessä monikulttuurisuus mainitaan ja miten se kytketään tekstin muihin aiheisiin.

1.2 Aiempi tutkimus

Monikulttuurisuuteen ja maahanmuuttoon liittyviä diskursseja ja representaatioita on aiemmin tutkittu melko runsaasti erityisesti opinnäytteissä, myös väitöskirjatasolla. Karina Horsti tarkastelee väitöskirjassaan *Vierauden rajat: Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa* (Horsti 2005) erityisesti maahanmuuttoaiheisen uutisoinnin kaksijakoisuutta eli sitä, kuinka jopa samoissa julkaisuissa voidaan esittää maahanmuuttajat toisaalla positiivisessa ja toisaalla hyvinkin negatiivisessa valossa (Horsti 2005: 277). Tällöin mediassa esiintyy samanaikaisesti kaksi hyvin erilaista maahanmuuttajadiskurssia.

Horsti on myös yhdessä Kaarina Nikusen kanssa tarkastellut Suomessa julkisuuteen noussutta maahanmuuttokriittisyys-liikettä (Horsti & Nikunen 2013: *The ethics of hospitality in changing journalism: A response to the rise of the anti-immigrant movement in Finnish media publicity*). Eräs mediassa paljon näkyvyyttä saanut maahanmuuttokriittinen yhteisö on internet-keskustelupalsta Hommaforum, joka syntyi entisen kansanedustajan, nykyisen europarlamentaarikon Jussi Halla-ahon ylläpitämän Scripta-blogin ja sen kommentoinnin ympärille. Artikkelissa kartoitetaan myös laajemmin median roolia kansallismielisten poliitikkojen suosion kasvussa sekä ylipäätään viestinnällisen kentän pirstaloitumista. Vaikka esimerkiksi

sosiaalinen media edesauttaa demokratiaa mahdollistamalla kaikenlaisten mielipiteiden julki tuomisen, antaa se kuitenkin samalla tilan myös vihapuheen ja rasismien kasvulle ja leviämislle (Horsti & Nikunen 2013: 4). Halla-ahon blogin saama julkisuus kertoo siitä, kuinka poliitikkojen blogeissaan esittämät mielipiteet voivat saada mediassa hyvinkin suuren painoarvon. Näin ollen näiden mielipiteiden esitystapaa on tärkeää tutkia.

Jaana Pesonen on tutkinut väitöskirjassaan *Monikulttuurisuuden haaste suomalaisissa nykypäivän kuvakirjoissa. Tutkimus sosiokulttuuristen kategorioiden uudelleen kuvantamisesta* (Pesonen 2015) monikulttuurisuuden representointia lastenkirjoissa. Tutkimuksen lähtökohtana on sosiaalinen konstruktivismi: Pesonen tarkastelee, miten lastenkirjat rakentavat ja toisaalta myös heijastavat sosiaalista todellisuutta sekä miten monikulttuurisuutta kuvataan erilaisten sosiaalisten kategorioiden puitteissa. Pesonen lähestyy aihetta siis omaan tutkielmaani verrattuna monitieteisemmästä, erityisesti yhteiskuntatieteisiin pohjautuvasta näkökulmasta. Yksi Pesosen keskeisistä tutkimustuloksista on, että monikulttuurisuus representoituu lastenkirjoissa usein suhteessa kansalaisuuteen, kuten jaossa suomalaisiin ja ei-suomalaisiin (Pesonen 2015: 81).

Omaan tutkielmaani verraten hyvin samantyyppistä aihetta sekä osittain samankaltaista aineistoa ja tutkimusmenetelmää edustaa Minna Ala-Orvolan pro gradu -tutkielma *Ei anneta tätä meidän Suomea pois palasinakaan! Suomalaisuuden ja kulttuurisen nationalismin diskurssit vuoden 2011 eduskuntavaalien maahanmuuttopoliittisissa keskusteluissa* (2012). Työssään Ala-Orvola on tutkinut diskurssianalyysin avulla huhtikuun 2011 eduskuntavaalien aikaista maahanmuuttokeskustelua. Tutkimuksen aineistona on Uudenmaan vaalipiirin ehdokkaiden blogikirjoituksia ja vaalikonekommentteja, ja tarkastelun kohteena on, miten näissä kirjoituksissa määritellään suomalaisia arvoja ja suomalaisuutta. Myös Ala-Orvola korostaa aineistotyyppin valinnassaan blogien tärkeyttä poliitikkojen uudenlaisina työvälineinä. Vaikka itse tutkielman aihe onkin siis oikeastaan päinvastainen kuin omani, nivoutuvat nämä teemat tiukasti yhteen. Koska monikulttuurisuuteen liittyy läheisesti itse kulttuurin käsite, on monikulttuurisuuden määrittelemiseksi pohdittava myös, mitä kaikkea pidämme omaan kulttuuriimme kuuluvana ja mitä muiden kulttuurina (Löytty 2010: 52). Monikulttuurisuusdiskurssit liittyvät siis kiinteästi suomalaisuusdiskursseihin.

Useimmissa tutkimuksissa monikulttuurisuudesta puhumista on tarkasteltu osana laajempaa kokonaisuutta, joita ovat usein juuri esimerkiksi maahanmuutto, kulttuurierot yleisesti ottaen tai pakolaisuus. Oma tutkielmani eroaa näistä suhtautumisen teorian hyödyntämisellä sekä rajauksella yhteen termiin, jonka käyttöä laajemmissa töissä usein vain sivutaan.

2 TEORIA

2.1 Diskurssintutkimus ja systeemis-funktionaalinen kieliteoria

Tarkastelen tutkimusaiheeni diskurssintutkimuksen viitekehyksessä. Diskursseja voidaan kuvata tietynlaisiksi vakiintuneiksi tavoiksi puhua asioista ja viitata niihin: näin rakennetaan myös tietoisuutta näistä asioista. Erilaiset diskurssit vaikuttavat täten edelleen myös todellisuuteen, sillä ne säätelevät käyttäytymistämme ja rakentavat identiteettejä (Hall 1997: 6). Laajasti kuvailtuna diskurssintutkimus keskittyy siis siihen, miten kielenkäytöllä luodaan todellisuutta. Esimerkiksi se, millaisilla sanavalinnoilla puhumme jostakin aiheesta, jättää jälkensä myös kieleen: sanat kantavat mukanaan kaikkia aiempia käyttöyhteyksiään, ja siten ne voivat muuttua halventaviksi tai muutoin muuttaa merkitystään.

Eräs diskurssintutkimuksen keskeisistä käsitteistä on representaatio (‘uudelleen esittäminen’). Lyhyesti määriteltynä representaation voidaan sanoa olevan kuvaus, joka jostakin asiasta syntyy sen seurauksena, mitä merkityksellistä siitä sanotaan tai miten se esitetään (Hall 1997: 15). Diskurssintutkimukseen liittyy käsitys siitä, että kielenkäyttö on tietyllä tapaa vallankäyttöä: teemme valintoja sen suhteen, miten esitämme eli representoimme jonkin asian. Representaatio on siis tulos näistä valinnoista — mitä lopulta päätämme sanoa ja mitä jätämme sanomatta, ja mitä puolia korostamme tai häivyttämme (Fairclough 1997: 13).

Varsinaisena teoriana ja analyysimetodina hyödynnän tutkimuksessani suhtautumisen teoriaa, joka tarkastelee sitä, miten kielenkäytössä ilmaistaan asennoitumista ja tunteita, ja toisaalta myös sitä, miten tekstissä näkyy kirjoittajan sanoman osoittaminen lukijalle. Teoria pohjautuu M.A.K. Hallidayn kehittämään systeemis-funktionaaliseen kieliteoriaan. Systeemis-funktionaalinen kieliteoria keskittyy kielen merkityspotentiaaliin eli siihen, miten valikoimme kielestä käytettäväksemme erilaisia aineksia rakentaaksemme merkityksiä (Halliday 1994: xxvi). Funktionaalisuus kielessä merkitsee sitä, että kieli myös muotoutuu käytön seurauksena, ja kaikkeen kielenkäyttöön ja sen tulkintaan vaikuttaa konteksti: se, missä ja miten kieltä käytetään (Halliday 1994: xiii).

SF-teoriassa kielellistä merkitystä tarkastellaan erilaisten metafunktioiden kautta, jotka ovat ideationaalinen, interpersoonainen ja tekstuaalinen. Ideationaalinen metafunktio liittyy siihen, miten kielellä muodostetaan omaa kokemusmaailmaa; interpersoonainen taas siihen, miten kielellä luodaan ja ylläpidetään sosiaalisia suhteita sekä miten ilmaisemme sen avulla suhtautumisemme ihmisten väliseen kommunikointiin. Tekstuaalinen metafunktio puo-

lestaan kohdistuu itse kieleen ja siihen, miten rakennamme tilanteeseen sopivia ja yhtenäisiä tekstejä. (Shore 2012: 146-147.)

2.2 Suhtautumisen teoria ja asennoituminen

Suhtautumisen teoria (*appraisal theory*) on SF-teorian pohjalta kehitetty teoria, joka keskittyy tarkastelemaan arvottavaa kielenkäyttöä (Martin & White 2005: 1). SF-teorian metafunctioista se pohjautuu erityisesti interpersoonaiseen metafunctioon. Sanoilla *arvottava* ja *arvottaminen* kuvaan tässä tutkielmassa siis sellaista kielenkäyttöä, josta ilmenee kirjoittajan tai puhujan suhtautuminen johonkin asiaan — eli se, millainen arvo tälle asialle annetaan. Arvottavat ilmaukset rakentavat tekstissä kirjoittajan suhtautumista arvottamisen kohteeseen (Katajamäki 2006: 2). Arvottava kielenkäyttö kytkeytyy myös representointiin: jonkin asian arvottaminen esimerkiksi negatiiviseksi voi synnyttää siitä myös kielteisen representaation. Toisin sanoen tekstissä tai puheessa ilmaistavat asenteet ja suhtautuminen ovat nähtävissä arvottavina ilmauksina, jotka puolestaan rakentavat representaatioita.

Suhtautumisen teoria tarjoaa työvälaineet yksityiskohtaiseen kielen analyysiin kategorisoidulla arvottavilla ilmauksilla systemaattisesti. Teoria jakautuu kolmeen eri alasysteemiin, jotka kaikki tarkastelevat kielenkäyttöä eri näkökulmista. Nämä alasysteemit ovat asennoituminen (*attitude*), sitoutuminen (*engagement*) ja asteittaisuus (*graduation*). (Termikäännökset suom. Juvonen 2007: 432.) Asennoituminen tarkastelee tunteita ja niiden ilmaisemista, sekä käyttäytymisen ja asioiden arvottamista. Asennoituminen jakautuu vielä itsessään kolmeen eri osa-alueeseen. Sitoutumisen alasysteemi kuvaa tekstin tai puheen dialogisuutta, eli sitä millaisia ääniä tekstissä on kuultavissa ja miten niitä referoidaan. Asteittaisuus puolestaan tarkastelee arvioivien ilmausten voimakkuutta (Martin & White 2005: 36).

Teoria on kandidaatintutkielman laajuuden huomioon ottaen erittäin laaja, joten hyödynnän sitä vain tarpeellisin osin: keskityn aineiston analysointiin asennoitumisen alasysteemiä hyödyntäen. Koska asennoituminen tarkastelee (nimensä mukaisesti) jotakin asiaa kohtaan ilmeneviä asenteita ja mielipiteitä, on juuri tähän osa-alueeseen keskittyminen relevanttia, kun tutkimukseni kohteena on monikulttuurisuuteen suhtautuminen.

Asennoituminen koostuu kolmesta osa-alueesta, joissa analyysi keskittyy tunteiden ilmaisemiseen (*affect*), käyttäytymisen ja inhimillisen toiminnan arvottamiseen (*judgement*) sekä asioiden ja ilmiöiden arvottamiseen (*appreciation*). Esittelen seuraavaksi kunkin osa-alueen erikseen oheisten taulukoiden avulla. Taulukoiden kursivoidut esimerkit ovat pääosin

omia käännöksiäni Martinin ja Whiten esimerkeistä (Martin & White 2005: 45–58). Muutama on itse keksimäni.

Tunteiden osa-alue (*affect*) keskittyy siihen, miten tunteita ja niiden ilmenemistä kuvataan. Suomeksi sana affekti (*voimakas tunne, [mielen-, tunne]kiihtymys, KS s.v. affekti*) viittaa juuri tunteisiin. Tunteiden kuvaukset voidaan jaotella monin eri tavoin:

Taulukko 1. Tunteiden jaottelu.

Näkökulma	Esimerkki
Tunteen kulttuurinen arvioiminen: positiivinen vai negatiivinen?	<i>Iloinen / surullinen</i>
Käyttäytymisen kuvaus vai sisäisesti koettu?	<i>Hän itki / Hän tuns<i>si</i> itsensä surulliseksi</i>
Tunteiden selkeä kohde tai aiheuttaja, vai yleinen mielentila?	<i>Hän oli surullinen, koska oli aika lähteä / Hän oli surullinen</i>
Tunteiden voimakkuus	<i>Pidän sinusta / Rakastan sinua</i>
Liittykö tunteeseen aikomus tai reaktio; onko kohde tai aiheuttaja varma vai epävarma?	<i>Hän pelkäsi reuttavansa kokeen (epävarmuus) / Hän oli masentunut reuttuaan kokeen (varmuus)</i>
Vahvat tunteet / hyvinvointi suhteessa ympäristöön ja sosiaalisuuteen / tyytyväisyys	<i>Onnellisuus, viha / turvallisuuden tunne / luottamus</i>

Tunteiden kuvauksissa huomio voi siis kiinnittyä esimerkiksi siihen, onko tunne positiivinen vai negatiivinen sekä kuinka voimakas se on (vrt. ero *pitää* ja *rakastaa* -verbien välillä). Tunteiden kokijaa voidaan tarkastella siltä osin, kuvataanko pelkkää tunnetta tai myös jotakin siihen liittyvää toimintaa. Tunteen kohdetta tai aiheuttajaa voidaan puolestaan hahmottaa esimerkiksi sen kautta, onko kohde selkeästi mainittu tekstissä ja liittykö siihen epävarmuutta. Tunteiden kuvaus on siis ikään kuin prosessi, jonka eri osa-alueita tutkimalla voidaan tehdä havaintoja tunteiden ilmaisemisesta. (Martin & White 2005: 46–51.)

Inhimillisen toiminnan arvottaminen (*judgement*) keskittyy siihen, miten arvioimme muiden käyttäytymistä ja toimintaa. Osa-alue jakautuu kahteen: sosiaaliseen arvonantoon (*social esteem*) ja sosiaaliseen hyväksyntään (*social sanction*). Sosiaalinen arvonanto liittyy siihen, kuinka esimerkiksi tiettyä henkilöä arvioidaan; kuinka tavallinen hän on suhteessa muihin, kuinka kyvykäs, jne. Tämä osa-alue reaalistuu useimmiten suullisessa kulttuurissa, ja sosiaalisessa arvonannossa heijastuvatkin usein sosiaalisten verkostojen samankaltaiset arvomaailmat, kuten vaikkapa yhtäläinen käsitys normaaliudesta. (Martin & White 2005: 52.) Sosiaalinen hyväksyntä puolestaan on sääntöjen, kuten lakien noudattamisen sekä eettisyyden ja moraalin arviointia. Se siis tarkastelee sitä, kuinka tulisi käyttäytyä yhteiskunnan asettami-

en sääntöjen mukaan: nämä ehdot ovat myös useimmiten näkyvissä kirjoitetussa tekstissä, kuten erilaisissa säädöksissä ja asetuksissa. (Martin & White 2005: 52.)

Katajamäki (2007: 100) kuvaa tätä osa-aluetta nimellä *ihmisten arvottaminen*, kun taas *inhimillisen toiminnan* käsitettä ovat hyödyntäneet Juvonen (2007: 432) ja Penttilä (2015: 10). Omassa tutkielmassani olen myös päättänyt käyttämään käsitettä *inhimillisen toiminnan arvottaminen*. Olen katsonut sen olevan osuva kuvaus kategorialle, joka tarkastelee ihmisiin itseensä suhtautumisen lisäksi myös heidän toimintansa ja käyttäytymisensä arvottamista.

Taulukko 2. Inhimillisen toiminnan arvottaminen.

Inhimillisen toiminnan arvottamisen osa-alue		Esimerkki positiivisesta arvottamisesta	Esimerkki negatiivisesta arvottamisesta
Sosiaalinen arvonanto	normaalius	<i>luonnollinen</i>	<i>omituinen</i>
	kyvykkyys	<i>älykäs</i>	<i>heikko</i>
	määrätietoisuus	<i>rohkea</i>	<i>raukkamainen</i>
Sosiaalinen hyväksyntä	todenmukaisuus	<i>luotettava</i>	<i>epärehellinen</i>
	soveliaisuus	<i>oikeudenmukainen</i>	<i>moraaliton</i>

Asennoitumisen kolmas osa-alue eli asia-arvottaminen keskittyy puolestaan ei-inhimillisten asioiden arviointiin. Arvotettavia ei-inhimillisiä asioita voivat olla paitsi ilmiöt, myös erilaiset suoritukset tai performanssit. Alla olevassa taulukosta mainituista osa-alueista reaktio on osittain tunteisiin liittyvä; se kertoo, millaisen reaktion arvotettava asia saa aikaan ja pidettiinkö siitä vai ei. Asian koostumusta voidaan arvioida esimerkiksi tasapainon tai seurattavuuden kannalta. Asioille annettu arvo puolestaan kertoo, mitä asiasta kokonaisuutena ajatellaan. (Martin & White 2005: 56–57.) Hieman yleistäen voidaankin todeta, että diskurssintutkimuksen ja representaation näkökulmasta asioita arvottavat ilmaukset myös välittävät niistä tietynlaisia representaatioita, samoin kuin inhimillistä toimintaa arvottavat ilmaukset representoivat eri henkilöitä ja heidän toimintaansa tietyllä tavalla.

Taulukko 3. Asia-arvottaminen.

Asia-arvottamisen osa-alue	Esimerkki positiivisesta arvottamisesta	Esimerkki negatiivisesta arvottamisesta
Reaktio	<i>hyvä</i>	<i>huono</i>
Koostumus	<i>looginen</i>	<i>ristiriitainen</i>
Arvo	<i>korvaamaton</i>	<i>merkityksetön</i>

Asennoitumisen jaottelu on hyvin monisyinen ja riippuu myös tulkinnasta, mihin kategoriaan mikäkin ilmaisu sijoitetaan. Myöskään jako inhimilliseen tai ei-inhimilliseen toimintaan ei ole aina yksiselitteinen (Penttilä 2015: 15). Huomioitava seikka on myös se, että teoria on kehitetty alun perin englanninkielisen tekstin tarkasteluun, joten teorian pohjalta tehtävä analyysi on suomen kieleen sovellettaessa myös suomen kieliopista riippuvainen.

3 AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ

3.1 Aineiston esittely

Blogi eli verkkoloki (sanasta “weblog”, Koskinen 2014) on internet-sivusto, jossa bloggaaja eli blogin kirjoittaja julkaisee tekstejään ja toisinaan myös muuta materiaalia, kuten kuvaa tai videota. Blogi etenee kronologisesti, eli julkaisut ovat aikajärjestyksessä uusimman merkinän näkyessä ylimpänä sivulla. Blogit syntyivät ja tulivat suosituiksi 1990-luvun lopulla, kun verkkoon tuli saataville helppokäyttöisiä työkaluja niiden tekemiseen (Kilpi 2006: 11–12). Nykymuodossaan blogit voivat olla monenlaisia: henkilökohtaisia ja jopa päiväkirjamaisia, tai jonkin aiheen asiantuntijuuteen pohjautuvia. Olennaisena osana blogeihin kuuluu myös merkintöjen kommentointimahdollisuus, joka tekee bloggaamisesta interaktiivista ja rakentaa näin ollen myös erilaisia bloggaajayhteisöjä.

Susanna Salmi ja Matti Wiberg (2014) ovat tehneet katsauksen suomalaisten kansanedustajien blogien kirjoittamiseen. Heidän selvityksensä mukaan vuonna 2014 jopa 82 prosentilla kansanedustajista oli blogi (Salmi & Wiberg 2014: 252). Voidaan siis todeta, että blogi on vakiinnuttanut asemansa kansanedustajien työvälineenä — joskin yksilökohtaisia eroja on siinä, kuinka aktiivisesti edustajat ylläpitävät blogejaan. Blogit ovat kuitenkin politiikan toimijoille otollinen väylä mielipiteiden jakamiseen, sillä niissä kannanottojen sisältöä eivät rajoita esimerkiksi toimittajat, kuten perinteisessä mediassa. Tämän lisäksi ne ovat helppo ja edullinen tapa saada näkyvyyttä. (Salmi & Wiberg 2014: 249.)

Aineistoni koostuu kolmesta blogitekstistä, jotka on julkaistu aikavälillä heinäkuu–marraskuu 2015. Aineistotekstieni kirjoittajista kaksi, Olli Immonen ja Erkki Tuomioja, ovat nykyisiä kansanedustajia. Tuomioja edustaa Suomen Sosialidemokraattista Puoluetta (SDP) ja on kansanedustajuutensa lisäksi pitkän poliittisen uransa aikana toiminut muun muassa ulkoministerinä. Olli Immonen puolestaan edustaa Perussuomalaisten puoluetta ja on lisäksi Suomen Sisu ry:n puheenjohtaja. Kyseinen yhdistys luonnehtii itseään verkkosivuillaan kansallismieliseksi (Suomen Sisu 2016). Jaana Wessman on espoolainen kuntapolitiikan toimija, nykyinen Espoon sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsen. Hän oli ehdolla myös kevään 2015 eduskuntavaaleissa Vasemmistoliiton ehdokkaana.

Sekä Immonen, Tuomioja että Wessman ylläpitävät blogejaan omien kotisivujensa yhteydessä. Immosen kirjoituksista olen valinnut aineistooni marraskuussa 2015 julkaistun tekstin otsikolla *Monikulttuurisuus tuhoaa kansallisen yhtenäisyyden*. Tekstissään Immonen ottaa voimakkaasti kantaa monikulttuurisuuteen Suomen kansallista identiteettiä ja yhtenäisyyttä

korostaen. Erkki Tuomiojalta puolestaan tarkastelen heinäkuussa 2015 julkaistua kirjoitusta *Monikulttuurisuuden puolesta vihapuhetta vastaan*. Tuomioja käsittelee tekstissään yleisesti monikulttuurisuutta ilmiönä, mutta ottaa myös kantaa vihapuheeseen sekä esittää kritiikkiä tekstin julkaisun aikaan ajankohtaisiin aiheisiin, esimerkiksi Perussuomalaisten julkisuudessa esiintymiseen liittyen. Wessmanilta olen valinnut aineistooni elokuun 2015 blogimerkinnän *Monikulttuurisuus ei ole sitä, että kaikki käy*. Tekstissään Wessman erittelee monikulttuurisuuteen liitettyjä ennakkoluuloja ja kuvaa, miten monikulttuurisuus voisi ideaaliksi toteutua yhteiskunnassa yhteisten sääntöjen puitteissa.

Olen valikoinut aineistoni tekstit paitsi niiden sisällön, myös kirjoittajan perusteella. Tärkeimpänä sisällöllisenä kriteerinä pidin sitä, että tekstissä käsitellään pääasiallisesti nimenomaan monikulttuurisuutta tai muuta siihen läheisesti liittyvää teemaa, kuten maahanmuuttoa — kuitenkin niin, että monikulttuurisuus mainitaan tekstissä ja siihen liittyvät mielipiteet tulevat ilmi. Pyrin valikoimaan aineistokseni sävyltään sekä myönteisesti että kielteisesti monikulttuurisuuteen suhtautuvia tekstejä, jotta saisin monipuolisen kuvan tutkimukseni aiheesta hahmottamalla mahdollisesti toisistaan eroavia representaatioita.

Tekstien kirjoittajien osalta hain erityisesti poliitikkoja tai vastaavasti tietynlaisessa asiantuntijan asemassa olevia henkilöitä, kuten tutkijoita. Halusin keskittyä monikulttuurisuuden käsittelyyn sellaisissa teksteissä, joilla voisi olettaa olevan vähintään melko suuri tai kohtalaisen kokoinen yleisö, ja jotka siten voidaan katsoa osaksi nimenomaan julkista (mediassa näkyvää) keskustelua monikulttuurisuudesta. Poliitikot saavat yhteiskunnallisen asemansa puolesta helposti kuuluvuutta ja näkyvyyttä mielipiteilleen — nykyään erityisesti juuri blogien kautta.

Ajallisesti pyrin valitsemaan mahdollisimman tuoreita tekstejä. Tähän oli kaksi syytä. Toisaalta pyrin tutkielmassani rakentamaan mahdollisimman ajankohtaisen kuvauksen monikulttuurisuus-käsitteen käytöstä, ja toisaalta Eurooppaan pyrkivien pakolaisten määrä kasvoi huomattavasti kesällä 2015, minkä seurauksena myös julkinen keskustelu aiheesta lisääntyi merkittävästi. Materiaalia on siis ollut runsaasti saatavilla kyseisen ajankohdan jälkeen, mukaan lukien oma aineistoni.

Aineisto on kerätty julkisista blogeista Google-hakujen avulla, esimerkiksi hakusanalla ”monikulttuurisuus blogi”. Tutkimusaiheen ollessa näin tarkasti rajattu on aineiston valinnassa ollut tärkeää arvioida tekstejä yksitellen sen suhteen, onko niiden sisältö sopivaa ja määrällisesti riittävää tutkielmani kaltaiseen analyysiin. Koska kyseessä on suppeahko tutkimus ja menetelmänä tarkka kielellinen analyysi, kovin laajaa aineistoa ei ollut mahdollista tarkastella.

3.2 Analyysimenetelmä

Menetelmänä tutkielmassani käytän suhtautumisen teorian tarjoamia analyysityökaluja, joiden avulla teen aineistolähtöistä analyysiä. Olen ensin poiminut aineistosta kaikki ilmaisut, jotka ovat olleet tulkittavissa arvottaviksi, ja tämän jälkeen olen luokitellut ne asennoitumisen systeemin alakategorioiden (tunteet, inhimillisen toiminnan arvottaminen, asia-arvottaminen) mukaisesti. Sellaiset arvottavat ilmaukset, jotka eivät sopineet näihin kategorioihin, olen jättänyt varsinaisessa analyysissä huomiotta. Analysoiduista ilmauksista olen erityisesti keskittynyt tarkastelemaan monikulttuurisuuden suoraan liittyviä ilmauksia, ts. virkkeitä joissa monikulttuurisuus-käsite mainitaan, joissa siihen suhtautumista ilmaistaan jollakin tavoin tai jotka ovat muutoin olleet käsitteen määrittelyn kannalta relevantteja. Näistä ilmauksista olen tulkinnut monikulttuurisuuden kuvaamista sekä siihen liittyvää suhtautumista.

Suhtautuminen voi ilmetä kielessä eri tavoin. Arvottavia sanavalintoja voivat olla muutkin kuin adjektiivit, vaikka ne usein ovat selkeimpiä suhtautumisen ilmaisun välineitä: kirjoittajan ajatuksia ei tarvitse arvailla, jos hän ilmoittaa jonkun asian olevan mielestään *hyvä* tai *haitallinen*. Toisaalta arvottaminen voi ilmetä esimerkiksi myös siinä, millaisilla nimillä asioista puhutaan: valitaanko neutraali ilmaisu *monikulttuurisuus* vai puhutaanko *monikultturismista*. Olen tutkinut aineistostani monikulttuurisuuden suoraan tai välillisesti liitettyjä adjektiiveja, nimeämisiä sekä verbejä, joilla monikulttuurisuuden liittyvää toimintaa kuvataan. Tarvittaessa olen kiinnittänyt huomioita myös muihin kieliaineksiin, joiden voi nähdä ilmaisevan suhtautumista.

4 ANALYYSI

Tarkastellessani aineistoa suhtautumisen teorian asennoitumisen alasysteemin näkökulmasta eri osa-alueista nousivat esiin inhimillisen toiminnan arvottaminen sekä asia-arvottaminen. Tunteiden kuvaamista aineistossa ei juuri esiinny: tämä liittyy luultavasti siihen, että tarkastelemani blogitekstit eivät keskity niinkään kuvaamaan kirjoittajan henkilökohtaisia tunteita, kuin esittämään perusteltuja mielipiteitä monikulttuurisuuteen liittyen. Yleisemmällä tasolla voidaan ajatella, että tässä havainnossa heijastuu myös poliittisten blogien keskeinen funktio eli perusteltujen näkemysten ja mielipiteiden jakaminen, mikä näkyy usein tekstin asiakieli-syytenä.

Inhimillisen toiminnan arvottamisen näkökulmasta monikulttuurisuuteen liittyvissä ilmauksissa arvioidaan usein eettisyyteen ja moraaliin liittyviä seikkoja, kuten sitä, millainen toiminta on oikein tai väärin. Arvottaminen liittyy siis enemmän sosiaaliseen hyväksyntään kuin sosiaaliseen arvontoon. Asia-arvottaminen puolestaan liittyy aineistossa paitsi ilmiöihin, jotka jollain tavalla kytketään monikulttuurisuuteen, myös monikulttuurisuuteen itseensä. Asia-arvottamisen osa-alueista aineistossa korostuvat asioille annettu arvo sekä niiden tasa-painon ja koostumuksen arviointi. Aineistossa arvotetaan monikulttuurisuutta toisinaan suorasanaisesti, esimerkiksi kuvaamalla sen olevan *rikkaus*; useimmiten asia-arvottaminen kohdistuu kuitenkin muihin asioihin, jotka kuitenkin liitetään osaksi monikulttuurisuutta jollakin tavalla, ja joiden arvottaminen siten heijastaa myös monikulttuurisuuden arvottamista. Koostumukseltaan monikulttuurisuus kuvataan usein jollain tavalla epäyhtenäisenä tai hajanaisena.

Tässä luvussa tarkastelen näitä osa-alueita erikseen aineistoesimerkkien avulla, joista olen lihavoanut analysoimani arvottavat ilmaisut. Jokaisen lainauksen perään olen lisännyt kirjoittajan nimikirjaimet.

4.1 Monikulttuurisuus toimintana

Inhimillisen toiminnan arvottamisen osa-alueista aineistossa esiintyy eniten sosiaaliseen hyväksyntään kuuluvan soveliaisuuden arviointia. Aineistossa arvioidaan siis sitä, kuinka yhteiskunnallisesti tai moraalisesti hyväksyttävää jokin toiminta on. Kirjoittajien näkemykset monikulttuurisuudesta hahmottuvat usein juuri kuvaamalla toimintaa, joka arvotetaan eettisesti oikeaksi tai vääräksi. Toiminta voi liittyä esimerkiksi uskontoon, joka on aineistossa usein toistuva teema.

Esimerkissä 1 kirjoittaja kuvaa monikulttuurisuutta tilana, jota ylläpidetään nimeämättömien tahojen toimesta: tämän ylläpidon ja arvostamisen hän arvottaa negatiivisesti ilmaisten sillä olevan *kielteisiä seurauksia*. Kirjoittaja arvioi myös näiden toimijoiden uskottavuutta ilmaisulla *seurauksista piittaamatta*, joka antaa ymmärtää, että (kirjoittajan määrittämät) kielteiset seuraukset ovat toimijoiden tiedossa, mutta niistä ei välitetä: verbi *piitata* on tyypillisesti kielteisissä konteksteissa esiintyvä (VISK § 1637).

1) Monikulttuurisuus nähdään yleisesti eräänlaisena yhteiskunnallisena tilana, jossa kulttuurista monimuotoisuutta **arvostetaan ja ylläpidetään – kielteisistä seurauksista piittaamatta**. (O.I.)

Myös esimerkissä 2 monikulttuurisuuteen suhtautuminen tulee ilmi kuvatessa muiden ihmisten toimintaa. Kirjoittaja kommentoi monikulttuurisuuteen liittyviä asenteita käyttämällä epämääräistä ilmausta *jotkut ihmiset*, jonka tarkoitetta ei eritellä. Kuvitella-verbiä käyttämällä kirjoittaja arvottaa kuvailemansa näkemykset epätotuudenmukaisiksi (*muodostaa mielikuv(i)a jstak; luulotella; KS s.v. kuvitella*). Kirjoittajan epäuskoa näitä näkemyksiä omaavia ihmisiä kohtaan kuvaavat myös sanavalinnat *mikä tahansa ja (ihan) oikeasti*, joka on ilmaisu vahvistava määrite (VISK § 666). Kirjoittajan luettelemat ennakkoluulot monikulttuurisuudesta kuvaavat monikulttuurisuutta siihen liitettyjen ääri-ilmiöiden kautta, joita ovat lasten ruumiillinen kurittaminen, ympärileikkaukset, sukupuolten välinen epätasa-arvo sekä tietynlainen pukeutumistapa, jota voidaan edellyttää esimerkiksi uskonnollisista syistä. Nämä ilmiöt määrittyvät eettisesti negatiivisiksi asioiksi verbien *pakottaa* ja *kieltää* kautta. Wessman korostaakin tekstissään tasa-arvon merkitystä.

2) Minulle on valjennut tässä viime päivinä, että **jotkut ihmiset oikeasti kuvittelee**, että monikulttuurisuus tarkoittaa, että **mikä tahansa käy**. Että jos on monikulttuurista, niin sitten toiset **saavat hakata lapsiaan, leikata niiltä sukupuolielimet pois, pakottaa** kaikki käyttämään tiettyjä vaatteita ja **kieltää** tyttöjä menemästä kouluun. (J.W.)

Edeltävissä esimerkeissä monikulttuurisuus hahmottuu enimmäkseen negatiivisten mielikuvien kautta. Monikulttuurisuutta kuvataan osassa aineistoa kuitenkin myös positiivisemmin, vaikka sen nähdäänkin monimutkaisena ilmiönä vaativan neuvottelua yhteisistä säännöistä. Esimerkissä 3 kommenttiadverbiaali *tietenkään* ilmaisee kirjoittajan myönnytyksen sille, ettei monikulttuurisuuteen sopeutuminen ole ongelmaton (VISK § 999). Monikulttuurisuus kuitenkin on kirjoittajan mielestä jotain, johon tulee sopeutua ja jota tulee ymmärtää, ja se näytetään monikulttuurisuuteen myönteisesti suhtautuvan kirjoittajan tekstissä ennen kaikkea haasteena.

3) Monikulttuurisuuden **ymmärtäminen** ja siihen **sopeutuminen** ei tietenkään ole aina **helppoa** eikä **ongelmatonta**. (E.T.)

Esimerkissä 4 puolestaan mainitaan *yhteinen hyvä*, jolla viitataan asiaan, josta hyötyvät muutkin kuin sen eteen *uhrauksia* tekevä yksilö: näin monikulttuurisuus kuvataan ikään kuin ideaalina, jossa omia tarpeita ei aseteta aina tärkeysjärjestyksessä ensimmäiseksi.

4) Monikulttuurisuus on sitä, että isänmaallisuus ei tarkoita valkoihoisuutta, kristillisyyttä, armeijan käymistä tai asioiden pitämistä aina samanlaisena, vaan **halua tehdä työtä ja uhrauksia yhteisen hyvän eteen**. (J.W.)

Esimerkissä 5 monikulttuurisuus esitetään muusta aineistosta poikkeavasti toimijana: *monikulttuurisuus polkee* – – *tärkeiden arvojen ja ominaisuuksien päälle*. Koska monikulttuurisuus ei kuitenkaan ole fyysisesti olemassa oleva yksittäinen toimija, voidaan tämä nähdä ihmillisen toiminnan arvottamisena. Monikulttuurisuuden kuvataan korvaavan hyviä moraalisia arvoja erilaisilla negatiivisilla piirteillä. Esimerkissä mainitut, blogitekstissä aiemmin luetellut *tärkeät arvot* ovat osittain suoraan vastakohtaisia esimerkissä mainituille ominaisuuksille, esimerkiksi *luottamus* — *epäluottamus*, *suvaitsevaisuus* — *suvaitsemattomuus*. Monikulttuurisuutta kuvataan eettisesti negatiivisilla arvoilla, jotka antavat siitä kokonaisvaltaisesti kielteisen kuvan.

5) Monikulttuurisuus **polkee** edellä mainittujen **tärkeiden arvojen ja ominaisuuksien päälle** ja lopulta **korvaa** ne yksilökeskeisyydellä, **epäluottamuksella** kanssaihmissiin, **turvattomuuden tunteella**, **alhaisemmalla** onnellisuuden tasolla, **suvaitsemattomuudella**, uskonnollisella ja ideologisella ääriajattelulla sekä etnisellä nepotismilla. (O.I.)

4.2 Asia-arvottaminen

Asia-arvottamisen kolmesta osa-alueesta aineistossa esiintyy eniten asioiden arvon sekä koostumuksen ja tasapainon arvottamista. Aineistossa tulevat selkeästi ilmi kirjoittajien näkemykset siitä, millaisia asioita he pitävät tärkeinä, ja mikä on näiden asioiden suhde monikulttuurisuuteen. Asioille annettun arvon ilmaiseminen ei aina kohdistu suoraan itse monikulttuurisuus-käsitteeseen, vaan siihen suhtautuminen määrittyy usein muiden asioiden arvottamisen kautta, jotka puolestaan liitetään monikulttuurisuuteen jollain tavalla. Itse monikulttuurisuutta arvotetaan kuitenkin sen koostumuksen osalta usein epäyhtenäiseksi, sekä toisinaan myös kuvaamalla sitä suorasanaisesti erilaisilla määritteillä.

4.2.1 Monikulttuurisuuden arvottaminen

Monikulttuurisuutta arvotetaan aineistossa monella tavalla: kirjoittajien välillä on suuria eroja siinä, pidetäänkö monikulttuurisuutta myönteisenä vai kielteisenä asiana. Esimerkki 6 havainnollistaa monikulttuurisuudelle annettuja positiivisia merkityksiä. Monikulttuurisuus määrittäyty aineettoman pääoman kautta: sitä kuvataan *rikkaudeksi*, ja vastaavasti sen puuttuminen on *köyhyyttä*.

6) Myös onnistumisista voidaan oppia ja niiden kautta nähdä, minkälainen **suunnaton etu ja rikkaus** monikulttuurisuus parhaimmillaan on. Suomi olisi monessa suhteessa **paljon köyhempi** ilman **elävää** kaksikielisyyttämme, argentiinalaista tangoa tai joukkuepelien **tasoa nostaneita** maamme kulkeutuneita ihmisiä ja vaikutteita ja kaikkia niitä monikulttuurisuuden ilmentymiä, jotka meitä ja historiaamme ovat muokanneet. (E.T.)

Esimerkissä 7 monikulttuurisuutta sama kirjoittaja kuvaa monikulttuurisuutta adjektiiveilla *väistämätön* ja *välttämätön*. Sanat eivät ole selkeästi positiivisia tai negatiivisia valintoja: kirjoittajan pyrkimys on todeta, kuinka monikulttuurisuus on jo normi yhteiskunnassamme, eikä sitä voi vältellä. Sana riippuvuus (*epäitsenäisyys, jhk sidoksissa olo, KS s.v. riippuvuus*) voi joissakin yhteyksissä saada negatiivisen merkityksen, mutta kirjoittaja toteaa blogitekstissään tällä riippuvuudella olevan kuitenkin myös positiivisia seurauksia.

7) Monikulttuurisuus on kasvavan keskinäisen riippuvuuden maailmassa **väistämätön** ja **välttämätön** asia. (E.T.)

Aineiston kirjoittajista Immonen arvottaa monikulttuurisuuden selvimmin negatiiviseksi.

Esimerkissä 8 implikoidaan monikulttuurisuuden uhkaavan tulevaisuuden jälkipolvia: verbi *turvata* viittaa varmistamiseen, takaamiseen (KS s.v. *turvata*). Translatiivimuoto *turvataksemme* ilmaisee toiminnan tarkoitusta (VISK § 513). Hyvät elinmahdollisuudet saavutetaan vastustamalla monikulttuurisuutta, jonka vastakohdaksi asettuu *yhtenäiskulttuuri*. Monikulttuurisuuden lisäksi vastustettava asia on *haitalliseksi* arvoitettu massamaahanmuutto. Suomalainen elinpiiri puolestaan kuvataan *hyväksi havaituksi*. Jos tarkastellaan asia-arvottamista asteikolla hyvä-huono, asettuvat suomalaisuus ja yhtenäiskulttuuri tässä kontekstissa asteikon yläpäähän ja monikulttuurisuus alapäähän sen ollessa *vastustettava* asia sekä johonkin *haitalliseen* rinnastettava (rinnastuskonjunktio *ja*).

8) Turvataksemme tuleville jälkipolvillemme **hyvät** elinmahdollisuudet ja oikeuden suomalaiseen identiteettiin meidän on määrätietoisesti vastustettava **haitallista** massamaahanmuuttoa ja monikulttuurisuutta sekä puolustettava **hyväksi havaittua** suomalaista elinpiiriä, elämäntapaa, yhtenäiskulttuuria ja yhtenäistä kansaa. (O.I.)

Monikulttuurisuuden arvottaminen ilmenee aineistossa myös siinä, millaisia nimityksiä siitä käytetään. Vaikka tutkimukseni kohteena on nimenomaan käsite *monikulttuurisuus*, voidaan myös sen erilaisten johdosten nähdä arvottavan ilmiötä eri tavoin. Sanan *monikulttuurisuus* lisäksi aineistossa esiintyy myös muutama siihen rinnastettava, vaihtoehtoinen nimitys, kuten esimerkiksi *monikulttuuri*, *monikulttuuristuminen*, *monikulttuurisuuskehitys* ja *monikulttuurismi*. Wessman ja Tuomioja käyttävät blogiteksteissään lähes yksinomaan sanaa *monikulttuurisuus*, kun taas Immosen tekstissä erilaisia variaatioita on muihin verrattuna huomattavan monta. Immosen käyttämissä termeissä on nähtävissä käsitys monikulttuurisuudesta hyvin kokonaisvaltaisena ilmiönä: se kuvataan paitsi laaja-alaisena yhteiskunnallisena kehityksenä, myös poliittisena ideologiana (esimerkki 9).

9) En pidä **hyväksyttävänä** sitä, että jonkin tietyn poliittisen ideologian nimissä, tässä tapauksessa **monikulttuurismin**, kansamme velvoitetaan ottamaan Suomeen vastaan **kestämätön** määrä ihmisiä **täysin erilaisten** kulttuuripiirien sisältä. (O.I.)

Osa Immosen käyttämistä monikulttuurisuuskäsitteistä saa kontekstissaan halventavan sävyn, esimerkiksi *monikultturistieliitti* puhuttaessa monikulttuurisuutta puolustavista tahoista. Tämän kaltaiset ilmaisut sisältävät jo selkeästi havaittavaa asennoitumista, toisin kuin alun perin neutraali *monikulttuurisuus*-sana.

10) Juuri tästä syystä kansallisen identiteetin merkityksen hämäryttämisellä on ollut hyvin keskeinen rooli **monikultturistieliitin** kansallisuusajattelun hävittämistehtävässä. (O.I.)

4.2.2 Epäyhtenäinen monikulttuurisuus

Aineistossa monikulttuurisuutta arvioidaan ilmiönä usein ilmauksilla, jotka ilmentävät käsitystä sen epäyhtenäisyydestä. Monikulttuurisuus voidaan nähdä nimensä mukaisesti monien eri kulttuurien yhteensovittamisena, jolloin yhteen joudutaan sovittamaan myös esimerkiksi erilaisia arvomaailmoja. Erityisesti Immosen tekstissä monikulttuurisuus näyttäytyy hajanaisena ja sekasortoa aiheuttavana.

Esimerkissä 11 toisiinsa rinnastuvat *arvomaailman monimuotoistuminen* ja *monikulttuurisuuden edistäminen* saavat kontekstissaan negatiivisen sävyn, sillä niihin liitetään epäonnistumiseen viittaava idiomi *koitua kohtaloksi*. Monimuotoistuvasta arvomaailmasta pu-

huminen monikulttuurisuuden yhteydessä ilmaisee, että monikulttuurisuuden ajatellaan sisältävän useita erilaisia arvokäsityksiä, jotka eivät välttämättä vastaa kirjoittajan omia arvoja.

11) Päinvastoin koemme, että **monikulttuurisuuden edistäminen** ja **arvomaailman monimuotoistuminen** tulevat ennen pitkää **koitumaan** sekä Suomen että muun Euroopan **kohtaloksi**, ja siksi sitä on vastustettava. (O.I.)

Monikulttuurisuus hahmottuu negatiivisella tavalla epäyhtenäiseksi myös esimerkissä 12. Virke sisältää voimakkaita, hajoamiseen viittaavia kielikuvia: väestön eriytymistä identiteetiltään erilaisiin ryhmiin kuvataan *pirstoutumiseksi*. Monikulttuurisuus asetetaan näin jälleen vertauskuvallisesti vastakkaiseksi kansalliselle yhtenäisyydelle, joka on kyseisen kirjoittajan blogitekstissä keskeinen teesi.

12) Kun väestö **pirstoutuu** identiteetiltään erilaisiin ryhmiin, joiden **erillistä identiteettiä** vieläpä monikulttuurisuuden ihanteen nimissä ylläpidetään, hyvinvointiyhteiskunnan ja ylipäätään kaiken yhteistyön perusta **murenee**. (O.I.)

Monikulttuurisuuden epäyhtenäisyys näyttäytyy aineistossa toisaalta myös myönteisemmässä merkityksessä, haasteena, kuten esimerkissä 13. Kirjoittaja puhuu monikulttuurisuuden *yhdistävästä tekijästä*: monikulttuurisuuden ymmärretään olevan siis jotain, joka sellaisen tarvitsee. *Sitoutuminen ihmisoikeuksiin* hahmottuu kirjoittajan näkökulmasta tärkeäksi arvoksi, joka on onnistumisen ehto: *Tässä onnistumme vain, jos – –*. Myös esimerkissä 14 havainnollistuu ajatus, että monikulttuurisuus tarvitsee toimiakseen yhteisiä näkemyksiä, esimerkiksi koulussa opetettavan katsomusaineen muodossa.

13) Tässä onnistumme vain, jos tämän monikulttuurisuuden **yhdistävänä** tekijänä on kaikkien **sitoutuminen** ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistukseen. (E.T.)

14) Monikulttuurisuus voi olla esimerkiksi sitä, että kouluissa ei opeteta eri uskontoja, vaan **yhteistä** katsomusainetta – –. (J.W.)

5 PÄÄTÄNTÖ

Tutkimuksessani selvitin monikulttuurisuus-käsitteen representaatioita poliitikkojen blogiteksteissä. Tutkimuskysymykseni ja sen alakysymys olivat: Miten monikulttuurisuutta representoidaan blogiteksteissä? sekä Millaisia arvottavia ilmauksia aineistossa esiintyy ja millaisen kuvan ne antavat monikulttuurisuudesta? Suhtautumisen teorian avulla analysoin aineistosta monikulttuurisuuteen liittyviä ilmauksia, jotka luokittelin inhimillisen toiminnan tai asioiden arvottamiseksi.

Analyysin pohjalta aineistossa voidaan nähdä muodostuvan sekä positiivisia, negatiivisia että neutraaleja representaatioita monikulttuurisuudesta. Positiivisessa mielessä monikulttuurisuutta kuvataan esimerkiksi *rikkautena*. Sen kuvataan olevan toisaalta myös nykymaailmassa välttämätön asia, johon sopeutuminen nähdään haasteena, mutta kuitenkin neuvoteltavissa olevana asiana. Tämä näkökulma voidaan nähdä myös neutraalina suhtautumisena asiaan. Negatiivisena monikulttuurisuus representoitiin tuhoavana ideologiana, joka synnyttää kansallisvaltioissa hajaannusta ja moraalista rappiota.

Kielellisesti monikulttuurisuus representoituu aineistossa ensinnäkin toiminnan kautta. Negatiivisesta näkökulmasta se esitettiin poliittisena ideologiana, jota *edistetään* tai *ylläpidetään*, mitä ei nähty toivottavana. Positiivisesti monikulttuurisuus representoituu toiminnan kautta silloin, kun sen kuvataan olevan jotain, jota tulisi *ymmärtää* ja johon *sopeutua*. Toimintaa kuvatessa tulevat usein esiin moraaliset ja eettiset ongelmat ja kysymykset siitä, mikä on oikein tai väärin.

Toiseksi monikulttuurisuutta ja siihen liittyviä asioita kuvataan aineistossa niille annetun arvon kautta. Itse monikulttuurisuutta arvotetaan aineistossa esimerkiksi nimeämällä se kielteiseen sävyyn *monikultturismiksi*. Arvottaminen ei kuitenkaan usein kohdistu monikulttuurisuuteen itseensä, vaan siihen liitettyihin asioihin, kuten monikulttuurisuutta puolustaviin tai vastustaviin tahoihin.

Se, millaisena monikulttuurisuus aineistossa näyttäytyi, riippui kirjoittajasta. Immosen tekstistä oli löydettävissä monikulttuurisuutta yksinomaan negatiivisesti kuvaavia ilmauksia, kun taas Tuomioja ja Wessman esittivät teksteissään vain myönteisiä tai neutraaleja representaatioita monikulttuurisuudesta. Vaikka aineistossa esiintyy toisistaan selkeästi poikkeavia monikulttuurisuuden arvottamisia, huomion arvoista on, että koko aineistossa on jollain tasolla havaittavissa monikulttuurisuuden representointi esimerkiksi arvoiltaan epäyhtenäisenä ilmiönä. Suhtautumisen teorian näkökulmasta tämä liittyi koostumuksen ja tasapainon arvi-

ointiin (Martin & White 2005: 56–57). Tämän epäyhtenäisyyden korostaminen on vaihtelevaa, mutta Immosen tekstissä se on hyvin keskeinen teema: hän esittää, että toimiva yhteiskunta on mahdollinen vain *yhtenäiskulttuurissa*, ei monikulttuurissa. Myös Tuomioja ja Wessman mainitsevat teksteissään jonkin monikulttuurisuuden tarvitseman yhdistävän tekijän. Heidän teksteissään tämän yhtenäisyyden puuttuminen ei kuitenkaan ole uhka, vaan haaste, ja monikulttuurisuus kuvataankin ennen kaikkea yhteisiä sääntöjä kaipaavana ilmiönä. Immonen puolestaan asettuu kokonaisvaltaisesti ja suorasanaisesti monikulttuurisuutta vastaan.

Blogit ovat mielenkiintoinen tutkimuksen kohde, sillä tekstilajina blogimerkinnät voivat olla hyvin monimuotoisia. Omassa aineistossani en havainnut tunteiden kuvaamiseen liittyviä ilmauksia, mikä liittyy poliittiseen kontekstiin: aineistoni kirjoittajat pyrkivät antamaan itsestään blogeissaan asiallisen, virallisen vaikutelman. Toisaalta esimerkiksi Koskinen (2014) on tarkastellut artikkelissaan EU-komissaari Margot Wallströmin blogia, jossa pyritään nimenomaan herättämään tunteita ja olemaan tuttavallisia (Koskinen 2014: 136–138). Blogitekstit voivat siis olla keskenään hyvinkin erilaisia jopa poliittisissa ja institutionaalisissa konteksteissa.

Aiemmasta tutkimuksesta tutkielmani eroaa rajauksella yhteen käsitteeseen, monikulttuurisuuteen, jonka representoitumista olen tarkastellut systemaattisesti kielitieteellisestä näkökulmasta. Jaana Pesonen on keskittynyt väitöskirjassaan (Pesonen 2015) myös nimenomaan monikulttuurisuuden representaatioihin, joskin täysin erilaisessa aineistossa (lastenkirjallisuus) sekä erilaisella tutkimusotteella. Yksi Pesosen havainnoista oli monikulttuurisuuden representoituminen *suomalainen – ei-suomalainen* -erottelun kautta: omassa tutkimuksessani on havaittavissa samankaltaista representoitumista Immosen esittämän *kansallinen yhtenäisyys – monikulttuurisuus* -vastakkainasettelun kautta.

Tutkielmani antaa yksityiskohtaisen katsauksen siihen, millaisia representaatioita poliitikot esittävät tällä hetkellä ajankohtaisesta aiheesta blogeissaan, ja miten asian arvottaminen tarkalleen ilmenee. Vaikka kyseessä onkin vain hyvin pieni näyte julkisesta maahanmuutto- ja monikulttuurisuuskeskustelusta, on tuloksista nähtävissä hyvin vaihtelevia representaatioita ja suhtautumista monikulttuurisuuteen, mikä osoittaa kyseisen käsitteen värittyvän vahvasti sen mukaan, missä yhteydessä siitä puhutaan sekä ennen kaikkea kuka siitä puhuu. Vaikka kandidaatintutkielmasta ei sen suppeuden vuoksi voidakaan tehdä täysin luotettavia johtopäätöksiä, tutkielmani tulokset myötäilevät trendiä, jossa poliitikot seuraavat maahanmuuttokeskustelussa oman puolueensa poliittista linjaa (Ala-Orvola 2012: 98). Aineistoni

perusteella Immonen oli Perussuomalaisten edustajana ehdottomasti kriittisimmin monikulttuurisuuden suhtautuva.

Tulosten jakautuminen hyvinkin erilaisiin monikulttuurisuuden representaatioihin oli odotettavissa, sillä valikoin tarkoituksella aineistokseni monikulttuurisuuden eri tavoin suhtautuvien kirjoittajien tekstejä. Mielekästä olisi luultavasti ollut myös tarkastella esimerkiksi pelkästään kielteistä näkökulmaa monikulttuurisuuteen; toisaalta nyt mielenkiintoinen havainto tutkielmassani oli nimenomaan erilaistenkin näkökantojen yhteneväinen piirre eli monikulttuurisuuden epäyhtenäisyys.

Suhtautumisen teoria tarjoaa analyysityökaluna hyvin yksityiskohtaista kategorisointia. On kuitenkin todettava, että teorian systemaattinen luokittelutapa myös rajoitti analyysiä: kaikki aineistosta löydetyt arvottavat ilmaukset eivät istuneet teorian kategorioihin täysin yksiselitteisesti. Samankaltaisia havaintoja suhtautumisen teorian soveltamisen haasteista on tehnyt myös Penttilä (2015: 14). Toisaalta suhtautumisen teoriaa on hyödynnetty suomenkielisessä kielentutkimuksessa kohtalaisen vähän, joten tutkielmani voidaan nähdä yhtenä askeleena kohti teorian vakiintuneempaa hyödyntämistä.

Mielenkiintoista olisi tutkia laajemman tutkimuksen ja aineiston puitteissa, millaisia tuloksia saisi tarkastelemalla myös muita suhtautumisen osa-alueita, sitoutumista ja asteittaisuutta: millaisia ja kenen ääntä monikulttuurisuusaiheisessa keskustelussa referoidaan ja kuinka voimakkaita ilmaisuja siihen sisältyy? Laajemmassa tutkimuksessa monikulttuurisuuden representoitumista ja siihen suhtautumista voitaisiin tarkastella myös esimerkiksi puolueittain kokoamalla samankokoinen otos tiettyä puoluetta edustavien kansanedustajien blogeista. Näin voitaisiin vertailla suhtautumista eri puolueiden välillä sekä erilaisia esiin nousevia monikulttuurisuusdiskursseja.

LÄHTEET

- Ala-Orvola, Minna 2012: *Ei anneta tätä meidän Suomea pois palasinakaan! Suomalaisuuden ja kulttuurisen nationalismin diskurssit vuoden 2011 eduskuntavaalien maahanmuuttopoliittisissa keskusteluissa*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Fairclough, Norman 1997: *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Hall, Stuart 1997: *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage.
- Halliday, M.A.K. 1994: *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold 1994.
- Horsti, Karina 2005: *Vierauden rajat: Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Tampere: Tampere University Press.
- Horsti, Karina & Nikunen, Kaarina 2013: The ethics of hospitality in changing journalism: A response to the rise of the anti-immigrant movement in Finnish media publicity. – *European Journal of Cultural Studies*.
- Juvonen, Riitta 2007: Suhtautumisen systematiikkaa. – *Virittäjä* 111 (3) s. 431-434.
- Katajamäki, Heli 2006: Arvottavien merkitysten rakentaminen taloussanomalehden pääkirjoituksissa. – Esa Lehtinen & Nina Niemelä (toim.), *Erikoiskielet ja käännösteoria* s. 97–108. Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkimusryhmän julkaisu nro 33. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- 2007: Kyvykkyyden merkitykset taloussanomalehtien pääkirjoituksissa. – Esa Lehtinen & Nina Niemelä (toim.), *Ikä ja kieli* s. 99–110. Vaasan yliopiston käännösteorian, ammattikielten ja monikielisuuden tutkijaryhmän (VAKKI) julkaisu nro 34. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- KS = Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisu 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone 2012. – <http://mot.kielikone.fi/mot/jyu/netmot.exe?motportal=80> 14.4.2016
- Kilpi, Tuomas 2006: *Blogit ja bloggaaminen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Koskinen, Kaisa 2014: Tunteella ja tuttavallisesti. Margot Wallströmin blogi osana Euroopan komission viestintää. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Löytty, Olli 2010: Monikulttuurisuuden käsitteen mieli. Teoksessa: Heikkinen, Timo ja Mynttinen, Eeva (toim.): *Kollaasikaupunki*. Helsinki: Yliopistopaino, 43—53.
- Martin J. R. & White P. R. R 2005: *The language of evaluation: Appraisal in English*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Penttilä, Marianna 2015: *Suhtautuminen Aamulehden Särkänniemi-aiheisissa lehtijutuissa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Pesonen, Jaana 2015: *Monikulttuurisuuden haaste suomalaisissa nykypäivän kuvakirjoissa. Tutkimus sosiokulttuuristen kategorioiden uudelleen kuvantamisesta*. Tampere: Juvenes Print.
- Salmi, Susanna & Wiberg, Matti 2014: Kansanedustajat bloggaajina: kaikki läsnä - kuka hyötyy? *Politiikka: Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu* 56: 3, s. 244-253.
- Shore, Susanna 2012: Kieli, kielenkäyttö ja kielenkäytön lajit systeemis-funktionaalissa teoriassa. Teoksessa Heikkinen, Vesa (toim.) *Genreanalyysi - tekstilajitutkimuksen käsikirja*, Helsinki, Gaudeamus.
- Suomen Sisu, <http://suomensisu.fi> . Viitattu 11.4.2016.
- VISK = Ison suomen kieliopin verkkoversio. Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://scripta.kotus.fi/visk>

Aineistolähteet

Immonen, Olli: Monikulttuurisuus tuhoaa kansallisen yhtenäisyyden

<http://olliimmonen.net/blogi/monikulttuurisuus-tuhoaa-kansallisen-yhtenaisyyden/>

Tuomioja, Erkki: Monikulttuurisuuden puolesta vihapuhetta vastaan

<http://tuomioja.org/blogi/2015/07/monikulttuurisuuden-puolesta-vihapuhetta-vastaan/>

Wessman, Jaana: Monikulttuurisuus ei ole sitä, että kaikki käy

[http://www.jaanawessman.fi/blog/monikulttuurisuus-ei-ole-sit%C3%A4-ett%C3%A4-kaikki-k%C3%A4y](http://www.jaanawessman.fi/blog/monikulttuurisuus-ei-ole-sita-etta-kaikki-kaikki-kay/)